

Finnish B – Higher level – Paper 1
Finnois B – Niveau supérieur – Épreuve 1
Finés B – Nivel superior – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

1 h 30 m

Text booklet – Instructions to candidates

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for paper 1.
- Answer the questions in the question and answer booklet provided.

Livret de textes – Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas ce livret avant d'y être autorisé(e).
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l'épreuve 1.
- Répondez à toutes les questions dans le livret de questions et réponses fourni.

Cuaderno de textos – Instrucciones para los alumnos

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos para la prueba 1.
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

Teksti A

Reseptit sähköistyvät vauhdilla

Jo lähes kolme miljoonaa suomalaista on saanut sähköisen lääkemääräyksen. Tulevaisuudessa paperisista resepteistä luovutaan ehkä kokonaan. Suurin osa julkisen terveydenhuollon resepteistä kirjoitetaan jo sähköisesti. Kevään aikana järjestelmään liittyvät myös kaikki suurimmat yksityiset lääkäriasemat ja työterveyshuolto. Noin 2,9 miljoonaa suomalaista oli saanut vuoden loppuun mennessä sähköisen lääkemääräyksen. Yhteensä niitä oli kirjoitettu noin 20 miljoonaa. Potilas voi vielä halutessaan pyytää lääkäriltään paperisen reseptin, mutta tulevaisuudessa niistä on tarkoitus luopua kokonaan. Jo nyt suurin osa potilaista valitsee sähköisen reseptin.

Reseptit pysyvät tallessa

Sähköisellä reseptillä on monta etua: se ei voi ikinä hukkaa, lääkkeet voi hakea mistä tahansa apteekista ja mukaan apteekkiin tarvitaan vain Kela-kortti. Potilaalle e-resepti on maksuton. Myös apteekit ovat tyytyväisiä sähköiseen reseptiin, koska sen toimittaminen on usein jopa vanhaa paperireseptiä ripeämpää.

Omia reseptitietoja voi katsella Omakanta-palvelussa osoitteessa www.kanta.fi. Sieltä voi tarkistaa, mitä lääkkeitä sinulle on määrätty ja paljonko reseptissä on lääkkeitä jäljellä. Palveluun kirjaututaan omilla pankkitunnuksilla tai sähköisellä henkilökortilla. Tulevaisuudessa Omakanta-palvelussa näkyvät myös muut terveystietosi, kuten hoitotiedot, laboratoriotulokset ja röntgenvastaukset. Suurin osa julkisesta terveydenhuollosta liittyy Potilastiedon arkistoon loppukevään ja syksyn aikana, yksityinen terveydenhuolto vuotta myöhemmin.

Sähköisten palvelujen tietoturva on mietitty tarkasti. Omakanta-palvelussa näet, mikä organisaatio on käynyt katsomassa tietojasi. Tietoja voivat katsoa ainoastaan potilasta hoitavat lääkärit, sairaanhoitajat ja apteekki potilaan suostumuksella.

Uusiminen on helppoa

Kun haluat uusia sähköisen lääkemääräyksiä, voit tehdä uusimispyynnön joko apteekissa tai omalla terveysasemallasi. Jos uusit reseptin apteekissa, ota mukaan Kela-korttisi. Mene reseptintoimitustiskille ja pyydä farmaseuttia uusimaan reseptisi. Osa apteekeista perii uusimistyöstä pienen palvelumaksun, mutta kanta-asiakkaille se on usein ilmaista.

Apteekista uusimispyyntö menee [- X -] terveysasemalle, jossa lääkemääräys on kirjoitettu. [- 9 -] resepti on uusittu, saat siitä tiedoksi tekstiviestin, jos olet ilmoittanut palveluun matkapuhelinnumerosi. [- 10 -] tiedät, milloin lääkettä voi mennä hakemaan apteekista. Tieto löytyy myös Omakanta-palvelusta. Lääkäriin tulee uusia resepti kahdeksan päivän kuluessa uusimispyynnöstä. Lääkäri voi myös todeta, että sinun tulisi tulla vastaanotolle lääkityksen tarkistamista varten. Tulevaisuudessa uusimispyynnön voi tehdä itsekin Omakanta-palvelussa. [- 11 -] monet potilaat ovat erityisesti toivoneet.

Teksti B

Helsinki lisää julkisia graffitiseiniä – nollatoleranssille loppu

Ensi kesänä Helsingissä voi maalata graffiteja julkisilla seinillä

Helsingin nuorisotoimenjohtaja Tommi Laitio empii. Hän tuijottaa taidokkaasti tehtyjä graffiteja pitkään. Sitten seuraa päätös, johon HS:n toimittaja ja kuvaaja pettyvät. "En mä kyllä nyt niiden päälle lähde sotkemaan. Tulisi vähän setämiesfiilis", Laitio puolustautuu Helsingin Arabianrannassa. Laitio ja rakennusviraston pomo Raimo K. Saarinen esittelevät HS:lle Helsingin luvallisten graffitiseinien suunnitelmia. Tavoitteena on avata ensi kesäksi kolme uutta katutaideseinää nykyisten kahdeksan lisäksi.

Helsingissä on ensi kesänä siis yksitoista julkista maalausseinää, joihin kuka tahansa voi tulla maalaamaan. Lisäksi katutaidepääsee luomaan Kiasman ympäristöön ja Helsingin tapahtumia kiertävän maalattavan katutaidevaunun kylkeen. "Tämä on nuorisokulttuurin muoto, jolle on selvästi tilausta. Meidän tehtävämme on tukea sitä", Laitio sanoo. Myös rakennusviraston näkökulmasta luvalliset seinät ja muut maalauspinnot ovat järkevä tapa tukea graffitikulttuuria. "On tärkeää, että nuoret voivat kokeilla tätä laillisesti, ilman pelkoa siitä, että jää kiinni ja saa merkinnän jonnekin rekistereihin", kaupungininsinööri Saarinen sanoo.

Laitio ja Saarisen mukaan aiemmat esimerkit julkisista seinistä lupaavat hyvää. "Meille on tärkeää, ettei laitton töhrintä lisääny. Tälle on selkeästi tilausta, joten on tärkeää, että maalaukset tehdään laillisesti ja valvotulle paikalle", Saarinen sanoo. Luvallisten seinien luominen viestii siitä, että Helsinki on höllentänyt graffitipoliitikkaansa huomattavasti miljoonia maksaneen Stop töhryille -kampanjan jälkeen. "Stop töhryille oli aikansa tuote, joka lähti sekä kiinteistönomistajien että sen ajan poliitikkojen tahdosta. Sillä saatiin töhryt pois, mutta eihän se ilmiötä minnekään poistanut", Saarinen sanoo.

Sama pätee toisinpäin: julkiset maalausseinät eivät ole poistaneet luvattomia töhryjä. Helsingillä menee Saarisen arvion mukaan vuosittain parisataatuhatta euroa niiden siivoamiseen. "Totta kai on tämä hardcore-porukka, joihin nämä luvalliset seinät eivät vaikuta. Sen taustalla on yleensä muitakin syitä kuin katukulttuuri", Laitio sanoo. Hänen mukaansa avoimet maalausseinät eivät ole kuitenkaan ainakaan lisänneet töhryjä. "Nuorisotoimeen on tullut näistä vain hyvää palautetta", Laitio kehaisee.

Julkisten seinien menestyksen kannalta keskeistä on ollut se, että seiniä käyttävät myös graffiteja harrastavassa alakulttuurissa arvostetut tekijät. "Jos haluaa vaikuttaa isoon massaun, niin on tärkeää, että ne kovimmat tyytit ottavat seinät omakseen. Muuten homma ei toimi", sanoo seinien käytännön pyörittämisestä vastaava nuorisotyöntekijä Antti Salminen. Salmisella on itsellään pitkä tausta graffitien parissa. Hän kertoo syyn myös sille, miksi Laitio ja Saarinen eivät uskaltaneet maalaamaan Arabianrannassa sijaitsevien maalausten päälle. "Periaate on, että päälle pitäisi tehdä parempi työ", hän nauraa. "Sanailua päälle maalaamisesta saattaa kuulla, mutta ei siitä kukaan tosissaan nokkiinsa ota."

Joonas Laitinen, *Helsingin Sanomat* (2. maaliskuuta 2014)

Teksti C

Opas koululaisille: Näin luet maailmaa

Kaukaisten maiden tapahtumat vaikuttavat myös Suomeen

Hyvät koululaiset.

Ensin huonot uutiset. Maailmassa tapahtuu paljon ikäviä asioita. Ulkomaantoimittajat kertovat niistä jatkuvasti, tänäänkin. Sotia soditaan. Pommeja räjäytetään. Hirmumyrskyt tuhoavat tuhansien koteja. Köyhissä maissa lapsia kuolee sairauksiin, jotka oikeasti voitaisiin ehkäistä tai parantaa. Ulkomaan uutiset ovat siis usein synkkiä. Ne eivät ole synkkiä sen takia, että me toimittajat haluaisimme synkistellä. Ne ovat synkkiä sen takia, että ulkomaantoimittajien tehtävä on kertoa lukijoille maailman epäkohdista.

Toimittajien tehtävä on todellakin vain kertoa. On sitten jokaisen oma asia, mitä tiedoilla tekee. Mitä tiedoilla kaukaisten maiden tapahtumista voi sitten tehdä? Alkajaisiksi voi ihan vain viisastua. Suomi ei ole saari irrallaan muusta maailmasta. Kaukaisetkin uutiset vaikuttavat meihin. Ilmiötä kutsutaan hienosti *globalisaatioksi*. Globalisaatio tarkoittaa sitä, että ihmiset, tavara ja tieto liikkuvat planeettaa ristiin rastiin. Liike on nopeampaa kuin koskaan aiemmin. Sitä on myös enemmän. Maailma on siis ikään kuin pienempi.

Maailmassa on valitettavan paljon kärsimystä. On ihmisiä, jotka tarvitsevat apua, ja ihmisiä, jotka pystyvät auttamaan. Maailma on monimutkainen paikka, mutta keinot auttaa ovat usein yksinkertaisia. Monissa Suomen kouluissa järjestetään esimerkiksi hyväntekeväisyssystempauksia. Se on arvokasta.

Pienilläkin summilla pystyy tekemään suuria asioita. Yhden karkkipussin hinnalla saa vaikkapa puhdasta juomavettä sadoille lapsille päiväksi. Varsinkin Aasian ja Afrikan kehitysmaissa elää pöyristyttävän paljon ihmisiä, joilla ei ole helppoa pääsyä juomaveden äärelle. Jokainen, jolla on käden ulottuvilla vesihana, kuuluu planeetan onnekkaisiin. Jos siitä hanasta tulee vielä juomakelpoista vettä, niin kuuluu tosi onnekkaisiin. Jos veden saa kylmänä tai kuumana, niin on jo käynyt erinomaisen hyvin.

Elämässä on paljon itsestänselvyyksiä, jotka läheskään kaikille eivät ole itsestänselvyyksiä: vesi, ruoka, sähkö, vaatteet, koti, koulu. Ei pidä tuntea huonoa omatuntoa perusasioista, joita muilla ei ole. Mutta niitä kannattaa välillä pysähtyä miettimään. Kun tarkemmin ajattelee, Suomikin on entinen kehitysmaa. Suomi on kehittynyt hurjaa vauhtia. Vanhemmillasi ei todennäköisesti ollut lapsena internetiä tai kännykkää, koska kellään ei ollut. Kun isovanhempasi olivat lapsia, Suomesta muutettiin köyhyyttä pakoon ulkomaille. Isovanhempiesi vanhemmat elivät aikaan, jolloin Suomi oli sodassa tai juuri toipumassa siitä. Kun isovanhempiesi isovanhemmat syntyivät, Suomessa kuoli lapsia sairauksiin, joita nykyään ei edes esiinny.

Lopuksi hyvät uutiset. Niin kuin Suomen esimerkki todistaa, maailma muuttuu myös parempaan suuntaan. Ei aina nopeasti, mutta muuttuu kyllä. Silläkin silmällä voi lukea maailmaa, ja ulkomaan uutisia. Liika murehtiminen ei kannata.

Teksti D

Rannassa miesten kesken

Keväällä ajoimme isän kanssa merenrantaan. *Mennäänkin miesten kesken*, isä sanoi keittiössä. Hän näytti typerältä parran kanssa.

Takapenkin vaaleanruskea nahkapäälylyste oli repeillyt. Kuivat, värittömät pellot makasivat juroina auringossa. Söimme kahviossa porilaiset ja munkit. Emme pyyhkineet suupieliä.

5 *Sulje nyt jo se ikkuna*, isä ärähti isolla tiellä. Loppumatka ajettiin puhumatta.

Rannassa kävelimme hitaammin kuin yleensä. Isä katseli tarkkaavaisesti kauas vaikkei siellä ollut kuin merta. Kallionkolossa kasvoi vaaleaa heinää, otin maasta pullonkorkin kokoelmiini. Myöhemmin huomasin että minulla oli se jo – vuodet kalliolla olivat vain muuttaneet korkin värin.

10 Isä kumartui ja heitti mereen kiven, ihmeellisesti sivusta. Se pomppi veden pinnalla kunnes katosi. Suuni avautui tahtomatta. *Kuusi leipää*, isä sanoi.

Viskelin kiviä. Kysyin miksi siinä leivistä puhuttiin. Isä selitti että parhaiten pomppivat sellaiset kivet jotka muistuttivat pientä sekaleipää. *Tuu kattoo*, hän sanoi sitten.

15 Seurasin isää käyrän, kumaran saaristomännyn luo. Puu oli hauskanäköinen, kuin kärttyisä kysymysmerkki jonka päällä leijaili havupilvi. Isä kurkotti jotakin oksanhaarasta, niin ylhäältä että joutui kääntämään katseensa sivuun. Hän ähki tuskaisin ilmein kunnes ylettyi.

Isä avasi kätensä: pala ruskeaa puuta. *Sen Pommernin* vanhaa kantta*, isä sanoi. Missä käytiin kesällä. *Vaaris oli nuorena miehenä sitä lastaamassa ja purkamassa*. Otin palasen. Se tuoksui hennosti tervalle. *Vaari tahtoi että se ois ikuisesti tuossa. Käytiin aina tarkistamassa*.

20 Isä kiilasi palan takaisin oksanhaaraan. Kysyin saisinko vielä heitellä leipiä. *Ei nyt enää viitti*, isä murahti. *Niin pirun kylmäkin*.

28 vuotta myöhemmin lähdemme keväällä rantaan. Olen antanut parran kasvaa. Ärähdän kun kahviossa poika ei saa valittua, mitä herkkua ottaisi. Syömme puhumatta.

Kalliolla tuijotan kauas, opetan pojalle leipienheiton, kävelemme peräkkäin männyn luo. Kurkotan oksanhaaraan. Kerron puupalan tarinan.

25 Poika kysyy saisiko vielä hetken heitellä leipiä. Kylmä vihloo kauluspaidan läpi luita, avaan jo suuni mutta suljen sen. Nyökkään.

Minun poikani juoksee keveästi rantakalliolla.

Turkka Hautala, *Kansalliskirja* (2012)

* Pommern oli rahtilaiva, joka teki viimeisen matkansa vuonna 1939. Nykyään Pommern on museolaivana Maarianhaminassa.

Teksti E

Tervetuloa Demi-lehden keskustelusivuille!

Nimimerkki

Salasana

Demi

Keskustelut

Lehti

Hupia

Kilpailut

Täällä voit demittää, eli pulista, väitellä, vitsailla, kysyä, neuvoa, harrastaa filosofisia väittelyitä, löytää uusia ystäviä sekä jakaa kipeitä tai kepeitä kokemuksia. Haluamme säilyttää Demi.fissä mukavan, demimäisen ilmapiirin, minkä vuoksi olemme laatineet sivustolle säännöt. Sääntöjen on tarkoitus varmistaa, ettei sivuilla esiinny asiattomia, laittomia tai aggressiivisia viestejä, kirjoituksia, kuvia tai muuta materiaalia. Lue säännöt huolellisesti. Rekisteröitymällä Demi.fihin olet sitoutunut noudattamaan niitä. Sivustoa valvoo joukko Demin valitsema keskustelunvalvoja, joilla on oikeus poistaa viestejä, kuvia ja kirjoituksia, jotka rikkovat sääntöjä tai häiritsevät sivujen ilmapiiriä. Valvojilla on myös oikeus laittaa nimimerkki jäähyllä tai poistaa käyttäjän tunnus. Viestien, kirjoitusten, kuvien ja videoiden poistamisesta, jäähyistä ja tunnuksen poistamisesta päättää Demi.fin ylläpito. Vakavat häirintätapaukset ilmoitetaan viranomaisille.

Käytä ilmianto-painiketta!

Jos joku mielestäsi rikkoo sääntöjä tai Suomen lakia, kerro siitä ylläpidolle tai klikkaa keskustelussa tai sivulla olevaa ilmianto-painiketta. Jos olet alle 18-vuotias, kehotamme sinua käymään nämä säännöt läpi vanhempiesi kanssa.

Demi.fi-keskustelusäännöt

Verkossa pätevät samat huomaavaisuussäännöt kuin tosimaailmassakin, joten älä sano verkossa mitään, mitä et olisi valmis sanomaan kasvotusten. Kunnioita muiden mielipiteitä, vaikka ne tuntuisivat vääriltä. Jokaisella on oikeus ilmaista mielipiteensä joutumatta haukutuksi. Joskus kävijät yrittävät suututtaa muut keskustelijat tahallaan. Yritä säilyttää malttisi.

Kaikenlainen kiusaaminen ja haukkuminen on ehdottomasti kielletty Demi.fi-sivustolla. Vältä aggressiivista kieltä ja törkeitä ilmaisuja, vaikka jonkun mielipiteet ärsyttäisivätkin. Yletön kiroilu on kiellettyä. Myös hyvän maun vastaiset sekä esimerkiksi kiro sanoja tai pornografisia sanoja sisältävät käyttäjätunnukset ovat kiellettyjä.

25 Floodaus eli saman viestin kirjoittaminen useampaan kertaan tai useamman samantyyppisen otsikon perustaminen sekä trollaus eli pilaviestien lähettäminen ja muiden tahallinen harhaanjohtaminen ovat kiellettyjä. Myös järjestelmälliset hyökkäykset muille internetsivustoille ovat kiellettyjä ja johtavat yllättäjän tunnuksen poistamiseen. Vilkkainta keskustelua saat aikaan järkevillä keskustelunaloituksilla.

30 Myös turha caps lockilla eli isoilla kirjaimilla kirjoittaminen ja jatkuva asiattomien viestien lähettäminen katsotaan häiriköinniksi ja johtaa rangaistukseen tai jäähyyn.

Valitsemasi nimimerkki ja salasana ovat henkilökohtaisia ja olet itse vastuussa kirjoituksistasi, lisäämistäsi kuvista ja niiden seurauksista. Älä siis luovuta salasanaa kaverille. Muista, että keskusteluihin voi osallistua kuka tahansa internetin käyttäjä. Älä kerro oikeaa nimeäsi, osoitettasi tai puhelinnumeroasi. Jos sovit tapaamisen keskusteluun osallistuvan henkilön kanssa, älä kutsu häntä kotisi. Sovi tapaaminen julkiselle paikalle, missä on muita ihmisiä. Kerro vanhemillesi tai muulle luotettavalle aikuiselle, minne olet menossa ja milloin palaat.

40 Voit halutessasi lisätä Omaan Demiin ja Demilään kuvia. Huom! Kokovartalokuvat ovat kiellettyjä. Muista miettiä kahdesti, millaisia valokuvia haluat itsestäsi laittaa internetiin. Kuka tahansa saattaa levittää kuviasi ilman lupaasi, eikä kuvia saa poistettua internetistä, kun ne on kerran sinne laitettu. Myös hyvän maun vastaiset, pornografiset tai muuten Demi.fin sääntöjen vastaiset kuvat, tekstit videot ja linkit on kielletty. Ylläpidolla on oikeus poistaa sääntöjen vastainen materiaali ilman eri varoitusta.

45 Jos käyttäjä rikkoo näitä sääntöjä, Demi.fillä on oikeus laittaa käyttäjä jäähyille tai tarvittaessa poistaa käyttäjä sivustolta kokonaan. Kirjoitusten ja kuvien muokkaamisesta, poistamisesta sekä käyttäjätunnuksen jäähyille laittamisesta ja poistamisesta päättää Demi.fin ylläpito.